עין משפט נר מצוה

קל א מיי׳ פ״ח מהל׳ נזקי ממון הל׳ ב ג:
קלא ב מיי׳ שם הל׳ ה ועיין בהשגות ובמ״מ סמג עשין סו טוש״ע ח״מ סי׳ תו סעיף א:
קלב ג ד מיי׳ שם הל׳ ד טוש״ע שם סעיף ב:
קלג ה מיי׳ שם:
קלד ו מיי׳ שם סמג שם טוש״ע שם סעיף ג:
קלה ז ח מיי׳ פ״א שם הלכה ז סמג עשין סו טוש״ע ח״מ סי׳ שפט סעיף י:
קלו ט י מיי׳ שם פ״ד הלכה א ד סמג שם טוש״ע ח״מ סי׳ שטו סעיף ח:
קלז כ ל מ טוש״ע ח״מ סי׳ שמו:

אבל הכא מי מצי אמר בשר אזיק אימורין לא אזיק אמר רבא תודה שהזיקה גובה מבשרה ואינו גובה מלחמה לחם פשיטא סיפא אצטריך ליה ניזק אוכל בשר ומתכפר מביא לחם הא נמי פשיטא מהו דתימא כיון דלחם הכשירא דזבח הוא לימא ליה את אכלת בשר ואנא אייתי לחם קמ״ל דלחם חיובא דבעלים הוא: נכסים שהן של בני ברית: למעוטי מאי אי למעוטי דעובד כוכבים הא קתני לה לקמן שור של ישראל שנגח שור של עובד כוכבים פטור תנא והדר מפרש: נכסים המיוחדין: למעוטי מאי אמר רב יהודה למעוטי זה אומר שורך הזיק וזה אומר שורך הזיק הא תני לקמן היו שנים רודפין אחר אחד זה אומר שורך הזיק וזה אומר שורך הזיק שניהם פטורין תני והדר מפרש במתניתא תנא פרט לנכסי הפקר ה״ד אילימא דנגח תורא דידן לתורא דהפקר מאן תבע ליה אלא דנגח תורא דהפקר לתורא דידן ליזיל וליתיה בשקדם וזכה בו אחר רבינא אמר למעוטי נגח ואח״כ הקדיש נגח ואח״כ הפקיר תניא נמי הכי יתר על כן אמר ר׳ יהודה אפי׳ נגח ואח״כ הקדיש נגח ואח״כ הפקיר פטור שנאמר והועד בבעליו והמית איש וגו׳ עד שתהא מיתה והעמדה בדין שוין כאחד וגמר הדין לא בעינן הא השור יסקל בגמר דין הוא דכתיב אלא אימא עד שתהא מיתה והעמדה בדין וגמר דין שוין כאחד: חוץ מרשות המיוחדת למזיק: דאמר ליה תורך ברשותי מאי בעי: ורשות הניזק והמזיק: אמר רב חסדא אמר אבימי חצר השותפין חייב בה על השן ועל הרגל והכי קאמר חוץ מרשות המיוחדת למזיק דפטור ורשות הניזק והמזיק כשהזיק חב המזיק ור׳ אלעזר אמר פטור על השן ועל הרגל והכי קאמר חוץ מרשות המיוחדת למזיק ורשות הניזק והמזיק נמי פטור וכשהזיק חב המזיק לאתויי קרן הניחא לשמואל אלא לרב דאמר תנא שור וכל מילי דשור חב המזיק לאתויי מאי לאתויי הא דת״ר כשהזיק חב המזיק להביא שומר חנם והשואל נושא שכר והשוכר שהזיקה בהמה ברשותן תם משלם חצי נזק ומועד משלם נזק שלם נפרצה בלילה או שפרצוה לסטין ויצתה והזיקה פטור אמר מר כשהזיק חב המזיק להביא שומר חנם והשואל נושא שכר והשוכר היכי דמי אילימא דאזקיה תורא דמשאיל לתורא דשואל לימא ליה אילו אזיק בעלמא בעית את השתא לשלומי דאזקיה לתורא דידך בעינא לשלומי אלא דאזקיה תורא דשואל לתורא דמשאיל לימא ליה אילו איתזק מעלמא בעית לשלומי כוליה תורא השתא דאזקיה תורא דידך פלגא ניזקא הוא דמשלמת לי לעולם דאזקיה תורא דמשאיל לתורא דשואל והכא במאי עסקינן שקבל עליו שמירת גופו ולא

אבל הכא מי מצי א״ל. על הבשר נמלא הנזק יותר מן האימורין הלכך שוה חצי האימורין יפסיד: לשון אחר **לא צריכא לגבות מבשרן כנגד אימוריהן.** דודאי גובה מבשרן כנגד אימוריהן דהאי גובה מבשרן דקאמר רבי אבא אפי׳ חלק האימורין קאמר וקא פריך אי אליבא דרבנן אמאי הא אמרינן כו׳ אי אליבא דר׳ נתן פשיטא ולא שמעתיה. ורלשון עיקר דמסתברא דהאי דאותביה קא משני ליה דהא גמרא מסיפא דמילתיה דקאמר אינו גובה מאימוריהן פריך פשיטא אימורין לגבוה סלקי ועלה בעי לשנויי מה אינו גובה מאימוריהן דקאמר אינו גובה מבשרן כנגד אימוריהן: **לחם פשיטא.** הא לא אזיק: **ניזק אוכל בשר.** לאחר הקרבת אימורין: **למעוטי זה אומר שורך הזיק.** שאינו יודע שור של מי הזיקו שהיו עמו שוורים של אנשים הרבה ומיוחדין דמתניתין הכי משמע שיהו כל נכסים שהזיקו מיוחדים לאדם אחד שאין בהם ספק: **שנים שהיו רודפין.** שני שוורים של שני בני אדם שהיו רודפין אחר שור של אדם אחד: **כשקדם וזכה בו אחר.** לאחר שהזיק: **למעוטי נגח ואח״כ הקדיש.** דהכי משמע שיהיו מיוחדים לאדם אחד לעולם משעת נגיחה עד שעת העמדה בדין: **והועד בבעליו והמית איש השור יסקל וגם בעליו יומת.** דמשמע שיהא לו בעל אחד משעת העדאה ועד שעת העמדה בדין: **שוין כאחד.** בבעל אחד: **חוץ מרשות המיוחדת למזיק.** שאם נכנס שור ניזק בחצר המזיק והזיקו שור המזיק פטור: **חצר השותפין חייב בה.** הכתוב על השן ועל הרגל אם אכלה בהמתו של זה פירותיו של זה או דרסה על כליו חייב דבשדה אחר״ קרינן ביה ולא הוי כרשות הרבים וכ״ש על הקרן ותולדותיו דהא אפי׳ ברה״ר נמי חייב ודקתני מתניתין רשות הניזק והמזיק אדלבתריה קאי וה״ק רשות הניזק והמזיק כגון חצר השותפין כשהזיק חב המזיק ובשן וברגל קאמר דבקרן לא אצטריך למימר דהא ברה״ר דיש לשניהם רשות בה נמי חייב אלא בשן ורגל קאמר וקמ״ל דלאו כרה״ר דמיא: **ורשות הניזק והמזיק נמי פטור.** בשן וברגל קאמר דבעינן ובער בשדה אחר״ אבל קרן חייב דלא גרע מרה״ר: **כשהזיק חב המזיק לאתויי קרן.** לר׳ אלעזר דאי משום מיעוט הא תנא ליה רישא אלא לאתויי קרן דחייב עליו דלא תנייה לעיל בהדי ארבעה אבות: **הניחא לשמואל.** דאמר בריש פירקין [ג: ד.] מבעה זה השן ותנא שור לרגלו ומבעה לשינו אצטריך הא לאתויי קרן: **אלא לרב דאמר.** מבעה זה אדם ושור דתנא בהדי ארבעה אבות לכל מילי תנייה לאתויי מאי: **תם משלם חצי נזק ומועד נזק שלם.** מפרש לקמיה: **נפרצה.** כותל בלילה מאיליה. וכותל שאינו רעוע קאמר דהוי ליה אונס: **לימא ליה.** משאיל לשואל: **אילו אזיק.** שורו שור של אדם אחר: **בעית לשלומי ליה.** שהרי שמירתו עליך השתא כו׳: **אלא דאזקיה תורא דשואל לתורא דמשאיל.** וקתני חצי נזק: **לימא ליה.** בעלים: **אילו איתזק מעלמא.** אם הזיקו שור של אדם אחר: **בעית לשלומי לי כולא ניזקא.** דהא שואל חייב באונסין השתא דאזקיה כו׳: **לעולם דאזקיה תורא דמשאיל לתורא דשואל.** וקאמר חייב משאיל לשלם. ודקשיא לך הרי השואל מוטל לשומרו שלא יזיק: **כשקבל עליו.** השואל: **שמירת גופו.** שלא יזיקנו אחר: ולא

אמר רבא תודה שהזיקה. אע״ג דרבא מפרש מתניתין דין מעילה ולא אוקי מתניתין כרבי יוסי הגלילי על כרחך הכא איירי לר׳ יוסי הגלילי: **שנאמר** והועד בבעליו והמית. נראה דלאו מוהועד קדריש דהאי והועד לא איירי בעדות שעושין לסקלו כ״א לייעדו אלא מסיפא דקרא קדריש דכתיב והשור יסקל וכן משמע לישנא דפריך והא השור יסקל בגמר דין הוא דכתיב: **חצר** השותפין חייב בה על השן ועל הרגל. במיוחד לפירות ולא לשוורים פליגי כדמוכח בסוף הסוגיא דפליגי בקושיא דרבי זירא ובפירוקא דאביי ולפי זה היה יכול רב חסדא לפרש המשנה כמו שמפרש ר׳ אלעזר ויפרש רשות הניזק והמזיק במיוחדת לפירות ולשוורים דמודה רב חסדא דפטור וגרסינן לקמן אמר לך רבי אלעזר ותסברא מתניתין מי לא פליגי ומיהו לספרים דגרסי לקמן ותסברא מתניתין מי פליגי ובסוף גרסי אלא כי תניא ההיא וכל זה מדברי רבי אלעזר וצ״ל דפליגי במיוחדת לפירות ולשוורים וה״פ ותסברא מי פליגי והתניא כו׳ אלא ודאי לא פליגי וכי קתני כו׳ ולפי גירסא זו לא יהיה תחילת הסוגיא כמו במסקנא דפליגי בקושיא דרבי זירא ובפירוקא דאביי:

כשהזיק חב המזיק לאתויי קרן. וא״ת ולרב חסדא מנא ליה לאתויי קרן לשמואל וכל הני לרב ועוד דברייתא דקתני כשהזיק חב המזיק מייתר לאתויי כל הני קשיא לרב חסדא וי״ל דלדידיה נמי איכא יתורא דהוי מצי למיתני ורשות הניזק והמזיק חייב ולא ליתני כשהזיק חב המזיק אך קשה לשמואל תיקשי הברייתא:

כגון שקבל עליו שמירת גופו כו׳. איפכא לא מצי למימר כגון דאזקיה תורא דשואל לתורא דמשאיל וכגון שקבל עליו שמירת נזקיו ולא קבל עליו שמירת גופו דמילתא דלא שכיח הוא ואע״ג דבהכיר בו שהוא נגחן אמרינן סוף [פרק שור] שנגח ד׳ וה׳ (לקמן מה:) סתמא דמילתא דלא אזיל איהו ומזיק אחריני קביל עליה דאתו אחרים ומזקי ליה לדידיה לא קביל עליה בשואל לא שייך למימר הכי דמסתמא שואל קבל עליה שמירה מעולה: ולא

מסורת הש״ס

א) [דף לו:], ב) [דף לה.], ג) [תוספתא פ״א], ד) לקמן מד., ה) [לעיל ג:], ו) [מהר לפ״א], ז) [שמות כא], ח) [נ״ל שורך. יעב״ץ] וכדפוי״ל איתא שורו של אדם וכו׳ ותיבת שור ליתא.

תורה אור השלם

1. ואם שור נגח הוא מתמל שלשם והועד בבעליו ולא ישמרנו והמית איש או אשה השור יסקל וגם בעליו יומת: שמות כא כט

מוסף רש״י

היו שנים רודפין אחר אחד. ושלשתן של שלשה בני אדם (לקמן לה.). **שניהן פטורין.** דמרוייהו מלחו ליה (לקמן לה:). **שנאמר והועד בבעליו.** הייט בב״ד, דאין העדאה אלא בב״ד (לקמן מו:).

רבינו חננאל

אמר רבא תודה שהזיקה ובא הניזק להשתלם מבשרה מי יביא הלחם המתנדב חייב להביא לחמה דחיובא עליה רמיא או דלמא לחמה הכשירה דזיבחא הוא והרוצה להכשיר הזבח לאכול הבשר והוא הניזק עליו להביא לחמה ואסיקנא המתנדב חייב דלחם חיוב בעלים הוא. כתב גאון זצ״ל אשכחן נוסחא עתיקתא בהאי לישנא אמר רבא תודה שהזיקה לר׳ יוסי הגלילי משלם חצי נזק מבשרה אבל לא מאימוריה והניזק אוכל בשר ומתכפר מביא לחמה היינו קמייתא דרבא סיפא איצטריכא ליה מאי דתימא לימא ליה מזיק את אכלתא בישרא אנא אייתי לחמא קמ״ל דאמר ליה הניזק לחם למאי אתי ליה לכפרה אני מי אית לי כפרה בגווה. נכסין של בני ברית למעוטי דעובד כוכבים כו׳ נכסים המיוחדין למעוטי זה אומר שורך הזיק וזה אומר שורך הזיק. במתניתא תנא למעוטי דהפקר וכגון שקדם אחר וזכה בו. רבינא אמר למעוטי נגח ואחר כך הקדיש או הפקיר. ואסיקנא בעינן עד שתהא מיתה והעמדה בדין וגמר דין שוין כאחד. חוץ מרשות המיוחדת למזיק דיכיל למימר ליה תורך ברשותי מאי בעי. ורשות הניזק והמזיק. אמר רב חסדא אמר אבימי חצר השותפין חייב בה על השן ועל הרגל והכי קאמר כו׳ ר׳ אלעזר אמר פטור בה על השן ועל הרגל והכי קאמר כו׳ כשהזיק חב המזיק לאתויי קרן אלא לרב לאתויי מאי לאתויי הא דת״ר כשהזיק חב המזיק להביא שומר חנם והשואל שומר שכר והשוכר דאזיק תורא דמשאיל לתורא דהני וכגון דקבילו עלייהו נטירותא דגופיה ולא קבילו עלייהו נטירותא דנזקין דמרי תורא משלם לשומרין תם חצי נזק ומועד נזק שלם